

EL TEMPS

El llatí i el gregorià han de tornar a l'Església perquè "és incompreensible el que ha passat en els darrers quaranta anys, especialment en països llatins en què s'ha bandejat de manera quasi absoluta". Ho afirma el català Valentí Miserachs Grau, conegut a Roma com "Il maestro" per la seva condició de canonge mestre de la capella de la basílica de Santa Maria la Major a Roma des del 1973 i president (*rettore*) des de fa deu anys de l'Institut Pontifici de Música Sacra, el conservatori pontifici de Roma.

—On ha anat a parar el cant gregorià?

—S'ha bandejat de la litúrgia i ha quedat reduït a petits grups, a certs monestirs o a discos compactes. És desitjable que torni. Ara! No de qualsevol manera: s'ha de mirar com, en quina proporció, etc. Ha de tornar reforçat i millor, perquè abans la seva presència estava limitada als monestirs i tampoc no és que fos tan estès. Ara bé, sí que és cert que el poble coneixia algunes melodies i podia seguir-les. Ara no, i cal remeiar-ho. Els monestirs, però també les parròquies, hi tenen molt a dir.

El llatí i el cant gregorià estan íntimament units a les fonts de la Bíblia, de la patristica, de la litúrgia..., però han estat amputats sense gaires contemplacions.

—I han vingut les guitarres i variacions musicals per a tots els gustos.

“Esperem que torni el cant gregorià”

El sínode de bisbes ha demanat al papa —en un document sobre l'eucaristia que Benet XVI està estudiant— que el cant gregorià torni a la missa. El català Valentí Miserachs Grau (Sant Martí de Sesgueioles, Anoia, 1943) és president de l'Institut Pontifici de Música Sacra, a Roma, per tant, un dels principals responsables d'aconseguir aquesta resurrecció.

—El que ha passat és que s'ha deixat enfosquir el que pertanyia a la tradició de dos mil·lennis i s'han creat condicions favorables per a una proliferació de nous productes musicals que no han sabut encaixar en la irrenunciable tradició de l'Església. Això ha dut a un empobriment i ha fet mal.

S'ha tallat el cordó umbilical de la tradició, i hem fet les coses de manera que els nous compositors de les músiques litúrgiques en llengües vives no tenen l'humus indispensable per compondre en consonància amb l'esperit de l'Església, deixant de banda la preparació tècnica suficient, que sovint tampoc no hi és.

—I per què hauria de tornar, el gregorià?

—Perquè és el cant per excel·lència de l'Església. Amb l'entrada de les llengües vives s'ha reduït massa el llatí, i el gregorià ha acabat sent conegut més en concerts, edicions discogràfiques o congressos d'estudi, oblidant el lloc propi, que és el de la litúrgia. L'assemblea dels fidels, especialment a la missa, ha de participar amb el cant gregorià, i això no és un desig meu sinó el pensament de l'Església. No cal que mirem ara els documents que ho demanen, com les recomanacions del darrer sínode de bisbes sobre l'eucaristia en què s'aconsella que els sacerdots "ja des del seminari es preparin a comprendre i celebrar la missa en llatí i a saber valorar el cant gregorià". Encara que el repertori consta de més de 5.000 peces, són poques les peces de gregorià que caldria saber: el "Pater Noster", "Kyrie", "Sanctus" o "Agnus Dei".

El cant gregorià hauria de recuperar-se, com també l'escola (*schola*) de cantors i de celebrants, amb el benentès que es vulgui tornar a donar serietat a la litúrgia, a la bondat de formes i a la universalitat de la música litúrgica. Aquí, a Roma mateix, quan vénen els pelegrins i es fan celebracions multitudinàries, el llatí uneix. Però ho hem volgut deixar perdre.

—Vostè ha dit al Vaticà recentment que s'ha "menystingut" la capacitat dels laics per seguir el gregorià. Encara hi ha qui pensa que el cant gregorià només és per a monjos?

—Sí, i és greu. Hem infravalorat la capacitat del poble per aprendre el cant gregorià. És obvi que no es pot proposar tot el repertori, però hem acabat no proposant res. Caldria haver coordinat millor la part que correspon a l'assemblea, a l'escola, al celebrant, etc. Gairebé gosaria dir que s'ha obligat la gent a "oblidar" el que ja sabia, les melodies gregorianes que havia après. I sovint els hem conduït vers la banalitat.

—Els més entusiastes del gregorià vénen de l'Àfrica i l'Àsia. El sorpren, aquesta tendència?

—Em fa pensar. Hem de redescobrir el gregorià a través de persones de tradicions ben diferents que ens recorden que és un cant universal. Aquestes cultures ens estan ensenyant a nosaltres, europeus, l'amor pel cant tradicional de l'Església.

—El papa propiciarà aquest retorn?

—El papa valora molt la música sacra.

—L'Institut Pontifici de Música Sacra és el centre de formació dels músics d'Església de tot el món. També té catalans?

—Sí, tot i que són pocs. Al nostre Institut Pontifici de Música Sacra s'han format mestres de cant gregorià, polifonia, orgue..., de tot el món. Enguany tenim tres persones catalanes, de Sabadell, Tarragona i Mallorca. I no manca l'ajut de benefactors de Catalunya. Aquesta Moreneta que hi ha a l'església, per exemple, és una donació d'un senyor de Manresa.

L'Institut té clarament una vocació universal. Va ser fundat per Sant Pius X el 1910 amb la denominació de Escola Superior de Música Sacra. Des del 1914 pot conferir graus acadèmics i vol ensenyar les disciplines litúrgico-musicals i promoure el coneixement del patrimoni tradicional de la música sacra. És el lloc on s'aprèn què és la tradició musical, i en aquest sentit és un espai idoni per a la recuperació del cant gregorià.

—Què passaria si no torna el cant gregorià?

—Goso dir que sense el cant gregorià la música de l'Església està mutilada. Encara és més, no hi pot haver música sacra sense cant gregorià, que és l'inspirador, el que té el primat. I malauradament, el gran desconegut. Hi ha una concepció errònia que creu que les generacions d'avui són més ignorants i incapaces que les anteriors. No és veritat: abans la gent no sabia escriure, però sabia o cantava en llatí. Ara cada

“Goso dir que sense el cant gregorià la música de l'Església està mutilada. No hi pot haver música sacra sense gregorià”

Valentí Miserachs, amb l'aleshores cardenal Joseph Ratzinger, avui papa Benet XVI.

cop més estem empobrint la nostra tradició.

En el procés de recuperació del gregorià cal que s'entengui que és necessari invertir en la música. S'ha de co-

ordinar la formació i no deixar les coses a la improvisació. Les normes s'han de respectar. Hi hauria d'haver un servei que coordinés totes les iniciatives mundials en temàtica de música sacra, i per dret competiria a la Santa Seu. Fins ara no hi ha cap organisme vaticà que vetlli directament per aquestes qüestions.

Míriam Díez i Bosch

“Hem infravalorat la capacitat del poble per aprendre el cant gregorià. [...] Quasi diria que s'ha 'obligat' la gent a oblidar”